

**ВДОСКОНАЛЕННЯ ДИРИГЕНТСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ СТУДЕНТІВ ВНЗ ОС
«БАКАЛАВР»**

Дудаш А. М.

**IMPROVING OF THE DIRIGENT MASTERY OF STUDENTS OF VNZ OS
«BACHELOR»**

Dudash Alla

У статті розглядається можливість підвищення ефективності навчання хорового диригування на ОС «бакалавр» шляхом розширення методичної палітри та введення в практику методів порівняльного втілення художніх образів. Використання оновленої методики покликане посилити у студентів спонукальний мотив до навчання, і, таким чином, покращити їх професійну підготовку.

Ключові слова: навчання, методика, хорове диригування, диригентські компетенції.

The article considers the possibility of increasing the effectiveness of teaching choral conducting on the OS "Bachelor" by expanding the methodical palette and introducing into practice methods of comparative embodiment of artistic images. The use of the updated methodology is intended to enhance the student's motive for learning and, thus, improve their professional training.

Key words: studying, methodology, choral conducting, conductor competencies.

Запровадження системи НУШ в Україні обумовлює нові суттєві вимоги до професійної підготовки молодих спеціалістів, яких випускають ВНЗ вищого ступеню. Тому ефективність кожної навчальної години стала завданням багатьох освітян для якісної підготовки професійно зрілих учителів для Нової української школи, здатних успішно розв'язувати складні сучасні проблеми навчання у навчальних закладах.

Українське суспільство потребує нової української еліти. Це нам показує історичний досвід, тому що для побудови потужної демократичної національної держави необхідно мати провідну верству населення, зацікавлену в існуванні саме такої (потужної) держави. Реалізуватися може лише соціально розвинений народ, який має власну духовну, інтелектуальну, життєздатну еліту. Для диригентів – це сукупність специфічних форм у мистецтві, керуванні хоровими колективами, тощо. Вдосконалення вчителів мистецтва НУШ з фахової підготовки хорового диригування – справжній творчий процес і плідний та результативний дається досить важко. Це відповідальність за результат, прийняті студентом рішення, ризики, помилки...

Виховання нового покоління, нової еліти, прилучення до стимулювання творчості та її самовираження вимагає нового бачення підготовки студентів із хорового диригування. Варто особливо підкреслити важливість інтенсифікації навчального процесу з дисципліни хорове диригування на старших курсах, тому що саме в цей період остаточно формується професійна компетентність майбутнього фахівця.

Крім того, існуючий рівень підготовки студентів старших курсів ОС «бакалавр» не повною мірою відповідає сучасним вимогам до хормейстерської роботи в новій українській школі.

Розробці ефективних методів навчання диригуванню присвячені книги таких відомих авторів, як: Л. Андрєєвої, Л. Безбородової, Т. Естріної, Г. Єржемського, І. Заболотного, М. Казачкова, М. Канерштейна, М. Колесси, К. Ольхова та ін. Не всі посібники вказаних авторів можливо використати в умовах музично-педагогічного

факультету, тому що вони розраховані на студентів консерваторій і учнів музичних училищ. Особливої уваги заслуговує книга Л. Безбородової «Диригування», яка безпосередньо розглядає проблеми вивчення хорового диригування в педагогічному ВНЗ. Проте цей навчальний посібник видано в 1985 році й у ньому не враховані прогресивні розробки української диригентської педагогіки та нові завдання, які час поставив перед шкільними хормейстерами. Основним посібником є посібник Ф. Колеси «Основи диригентсько-хорової техніки», іншими можуть користуватися користуватися посібниками названих авторів лише з окремих питань.

Отже, на сьогодні виникла нагальна необхідність пошуку шляхів покращення диригентсько-хорової підготовки майбутніх вчителів музики тому, що проблема функціонування дитячих співацьких колективів в Україні вимагає нового розвитку та втілення у творчу діяльність.

Мета дослідження – обґрунтування окремих напрямів вдосконалення методики викладання хорового диригування педагогічних навчальних закладів України з метою підвищення рівня фахової підготовки випускників до роботи з дитячими вокальними та хоровими колективами. Одним із завдань стоїть аналіз методики навчання хоровому диригуванню у ВНЗ, обґрунтування необхідності актуалізації знань, умінь і навичок студентів із хорового диригування та посилення спонукальної мотивації на етапі вдосконалення диригентських компетенцій. Основними методами навчання хоровому диригуванню є: репродукція, спостереження, порівняння, самоаналіз, обговорення, а головним методом є самовдосконалення творчого потенціалу студентів.

На молодших курсах основну увагу викладач приділяє постановці диригентського апарату й вивченню способів керування динамікою та штрихами. На старших курсах завдання ускладнюються, й від студента вимагається не тільки переконливе втілення художнього образу твору під час диригування в класі, але й перші кроки під час роботи з хором.

Головними завданнями під час підготовки студентів у процесі вивчення дисципліни стають:

- відбір диригентських прийомів для виразного виконання твору;
- максимальний розвиток професійної ерудиції диригента;
- підготовка до диригентської практики в школі;
- засвоєння принципів диригентської технології (методів інформування виконавського колективу);
- актуалізація умінь і навичок під час роботи з хором;
- підготовка випускників до державного екзамену з хорового диригування та методики роботи з хором.

Слід зазначити, що у студентів виробляється певний «комплекс диригентських жестів», які умовно можна поділити на два. Один комплекс – комплекс робочих жестів, який використовується для роботи із співаками в процесі вивчення твору, а інший – в процесі художнього виконання, тобто під час концертних виступів. В основі цього підбору лежить професійне прагнення диригента досягти певного виконавського рівня. В період розучування диригент більше уваги приділятиме проблемам метро-ритмічної та темпової організації, встановленню збалансованих динамічних нюансів, штрихів, тембрів доти, поки виконавці не засвоять вимог диригента в повній мірі. Звичайно диригентський жест під час виконання буде відрізнятися від так званого «робочого жесту». Ефективні пошуки творчих рішень тут слід вважати головним завданням у справі опанованої техніки хорового диригування.

Як відомо, вирішальне значення для досягнення позитивного результату в межах освітньої діяльності мають мотивуючі її фактори, тобто рушійна сила внутрішнього та зовнішнього порядку, які створюють та визначають будь – яку активність людини. Якщо для

студента діяльність має значення сама по собі (наприклад, задовольняється пізнавальна потреба в процесі навчання), то ми можемо говорити про внутрішню мотивацію. Якщо значення набувають інші потреби (престиж, бажання показати себе), то маємо справу із зовнішніми мотивами. Закон Йеркса-Додсона, сформульований декілька десятиліть тому, говорить про залежність ефективності діяльності від сили мотивації: «Чим вище мотивація, тим вище результативність діяльності. Але прямий зв'язок зберігається до визначеної межі: якщо після досягнення деякого оптимального рівня сила мотивації продовжує збільшуватися, то ефективність діяльності починає знижуватися». Саме з пізнавальною мотивацією (не з мотивацією успіху) пов'язують плідну творчу активність особистості в навчальному процесі (Матюшкін А. М.).

Справжній процес навчання з хорового диригування – плідний та результативний – дається важко. Це відповідальність за результат, прийняті студентом рішення, ризики, помилки. Скільки образів змагаються в душі студента під час процесу творчого акту. Звісно, більш зручним є дотримання вказівок викладача з будь-якої дисципліни: рішення приймає викладач, він же бере на себе відповідальність, він і помиляється (за умови незавершеного творчого акту). Таким чином, інколи свобода творчих процесів відчувається аж тією мірою, що видається майже нестерпною. Творити, вирішувати, шукати – ось у чому покликання людини. Ці якості необхідно виховувати в студентів.

Слід застосовувати на заняттях з хорового диригування *інноваційні принципи навчання*, які можуть бути покладені в основу інтенсифікації навчального процесу і формування методичної компетентності майбутніх учителів музики, а саме: принцип індивідуалізації, принцип національної ідентичності, принцип наукового пізнання, принцип інтенсифікації навчання, принцип інтерактивного навчання, принцип інноваційної наочності, принцип креативного розвитку, принцип підвищення рівня інноваційності, принцип змагальності, принцип міждисциплінарних зв'язків [5], принцип оптимізації навчального процесу [6]. Для студентів-практикантів пропонується пам'ятка, яка відображає основні аспекти аналізу виконання конкретних навчальних завдань з диригування.

СХЕМА:

1. Малюнок розмитий.
2. Графічне зображення сітки не відповідає штриху.
3. Невідповідність розміру.
4. Порухення вертикальності площини жестів.
5. Незбалансованість окремих долей.
6. Занадто мала або велика амплітуда.
7. Невизначеність внутрішньодольової пульсації.

АУФТАКТИ:

1. Не підготовлені увагою та поглядом.
2. Слабкі, нечітко окреслені.
3. Перед ауфтактом робиться зайвий «ауфтактоподібний» рух.
4. Різкий, руйнує вокальну лінію.
5. Невизначений за темпом, характером, динамікою та штрихом.
6. Проблеми з конкретністю звертань.
7. Розмитість дроблених показів та синкоп.

ТОЧКИ:

1. Дроблення точок.
2. Точка виходить з кисті у зап'ястя.
3. Невідповідність характеру музики та застосованого штриха.

4. Невизначеність допоміжних точок як засобу відбиття внутрішньодольової пульсації.

РОБОТА ДИРИГЕНТСЬКОГО АПАРАТУ:

1. Недостатньо або занадто випрямлені руки.
2. Притиснуті або надмірно розставлені лікті.
3. Підняті плечі.
4. Затиск м'язів.
5. Кисть не «дихає».
6. Плоска або ж надмірно закрита кисть.
7. Пальці занадто розставлені або ж надмірно рухаються.
8. Присідання.
9. Розгойдування корпусу.
10. Логічно не обґрунтоване положення корпусу та голови.
11. Ковзаючі рухи (долі постійно «ходять» вперед або назад).
12. Кисть, передпліччя та плече використовуються без орієнтації на характер

музики.

ВИКОНАННЯ:

1. Невизначеність характеру твору.
2. Акорди та окремі звуки відбиваються в жесті недбало.
3. Жест «сухий», без необхідної пластичності та амортизації.
4. Невідповідна міміка обличчя.
5. Невиразність фраз, кульмінацій і напряду розвитку музичного матеріалу.
6. Недостатність або надмірність емоцій.
7. Відсутність диригентської волі.

Пошук шляхів подолання одноманітності виконання, безумовно, не обмежується динамічними відтінками. Вдумливе ставлення до змісту твору, змін настрою музики та тексту допоможе знайти вірний штрих, міміку, додаткові засоби поліпшення виконання (нагадування співакам за допомогою жестів про ланцюгове дихання, артикуляцію, прикриття звуку та ін.).

Таким чином, удосконалення методики викладання хорового диригування на факультетах мистецтв педагогічних навчальних закладів має проходити в площині як розширення методичної палітри, так і актуалізації диригентських умінь і навичок у хоровому класі.

Список використаних джерел

1. Андреева Л. Методика преподавания хорового дирижирования / Л. Андреева. – М.: Музыка, 1966. – 120 с.
2. Ержемский Г. Л. Закономерности и парадоксы дирижирования / Г. Л. Ержемский. – СПб, 1993. – 263 с.
3. Заболотний І. Диригентські етюди / І. Заболотний, Є. Карпенко. – Суми : Мрія ТОВ, 2007. – 92 с.
4. Казачков С. Дирижерский аппарат и его постановка / С. Казачков. – М. : Музыка, 1967. – 111 с.
5. Карпенко Є. Диригентсько-хорова підготовка вчителя музики / Є. Карпенко. – Суми: ВВП Мрія – 1 ЛТД, 2001. – 112 с.
6. Мусин И. О воспитании дирижера / И. Мусин. – М.: Музыка, 1987. – 248 с.

References

1. Andreeva, L. 1966. *Metodyka prepodavannya khorovoho dyryzhyrovannya* [Methods of teaching choral conducting]. Moscow: Music.
2. Erzhemskyy, H. L. 1993. *Zakonomernosty u paradoksy dyryzhyrovannya* [Patterns and paradoxes of conducting]. Saint Petersburg.
3. Zabolotnyy, I. and Karpenko Ye. 2007. *Dyryhents'ki etyudy* [Conducting sketches]. Sumy: Mriya TOV.
4. Kazachkov, S. 1967. *Dyryzherskyu apparat y eho postanovka* [Conductor apparatus and its production]. Moscow: Music.
5. Karpenko, Ye. 2001. *Dyryhents'ko-khorova pidhotovka vchytelya muzyky* [Conductor-choral training of music teacher]. Sumy: VVP Mriya - 1 LTD.
6. Musyn, Y. 1987. *O vospytanny dyryzhera* [About the education of the conductor]. Moscow: Music.

УДК 37.07.014.54:005.642.1

DOI: 10.31339/2617-0833-2018-2(25)-116-120

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ БЕНЧМАРКІНГУ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ

Зінчук Н. А.

THE ESSENCE AND SIGNIFICANCE OF BENCHMARKING TECHNOLOGY IN THE FIELD OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL MANAGERS

Zinchuk Nataliia

У публікації привертається увага до систематизації наукових здобутків з визначення сутності та специфіки поняття технології бенчмаркінгу у галузі освіти. Обґрунтовано визначення понять «бенчмаркінг», «освітній бенчмаркінг», виокремлено типи та основні інструменти використання технології бенчмаркінгу у вітчизняному освітньому менеджменті. Визначено перспективи використання освітнього бенчмаркінгу для отримання стійких конкурентних переваг та налагодження партнерських відносин серед закладів освіти та органів управління освітою.

Ключові слова: *освіта, освітній менеджмент, бенчмаркінг, освітній бенчмаркінг, керівник закладу освіти, менеджер освіти.*

The emphasis on the importance of using the benchmarking technology in education is the main purpose of this publication. The analysis of modern Ukrainian legislative and normative base of education, scientific researches and practice of using the benchmarking technology in educational management is carried out. The definition of concepts "benchmarking", "educational benchmarking" is grounded, the types and main tools of the benchmarking technology in the national educational management are outlined. It's generalized that the educational benchmarking is an innovative management technology of the educational institutions (or educational management public administration), which provides systematic search for the best colleges in their field of pedagogical and managerial good practices, their selection, comparison, assessment and adaptation to improve their own efficiency, with subsequent improvement of the education quality, the use of more advanced educational technologies and the strengthening of competitive advantages. It's emphasized that the practical use of the benchmarking technology in educational management should be based not only on competitive but also on partnership basis. The special interest of the researcher attracts the opportunity to exchange experience and identify the best

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>